

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПНУ**

**Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Національний університет
«Львівська політехніка»**

**Інститут права, психології та інноваційної освіти,
кафедра педагогіки та інноваційної освіти**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І
ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ В ОСВІТНЬОМУ ТА НАУКОВОМУ
ПРОСТОРІ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VI Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет-конференції**

3 листопада 2023 року

МУКАЧЕВО

УДК 373.2(063)

А 43

Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі: збірник тез доповідей VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 3 листопада 2023 р., Мукачево / Ред.кол.: Фенцик О.М. (гол.ред.) та ін. – Мукачево : МДУ, 2023. – 306 с.

**Рекомендовано до поширення в мережі Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол №9 від «23» листопада 2023 р.)**

Рецензенти:

Бондар Т.І. – д. пед. наук, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фізеші О.Й. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

У збірнику вміщено тези доповідей VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі». Учасники конференції розкривають проблеми педагогічної освіти та розвитку особистості, використання новітніх технологій та інновацій в освіті, виховання особистості в контексті сучасної освітньої парадигми, особливості психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців до реалізації завдань компетентнісного підходу в освітньому процесі, дидактико-методичного супроводу компетентнісно орієнтованого навчання у початковій школі, сучасного стану та перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні, теорії і практики управління освітою, історії педагогіки.

Видання призначено для науковців, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних навчальних закладів, працівників системи освіти.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, що надана в рукописах, та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання, розглянуті на конференції.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

Редакційна колегія:

Атрощенко Т.О. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту Мукачівського державного університету.

Бобирева О.С. – доктор філософії з педагогічних наук, асистент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет

Добош Олена Михайлівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Іванова Вікторія Вікторівна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти, Мукачівський державний університет.

Пинзеник Олена Мафтеївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Фенцик Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

Швардак Маріанна Василівна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту, Мукачівський державний університет.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1	
ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ТА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ	
<i>Ангеліна Герич, Марія Кузьма-Качур</i> ПРИРОДНИЧО-НАУКОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК КОМПОНЕНТ ОСВІТНЬОГО СТАНДАРТУ	10
<i>Іван Кушнір</i> ПЕРЕДВИЩА ФАХОВА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН	12
<i>Марина Ледок</i> ЕМОЦІЙНО-ЕТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ ЯК ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	17
<i>Жанна Макара</i> РОЛЬ І МІСЦЕ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ	22
<i>Антоніна Микуліна</i> ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА	26
<i>Sofiya Chovriy, Nikoletta Popovych,</i> THE PHENOMENON OF “CULTURAL COMPETENCE” IN INTERDISCIPLINARY SCIENTIFIC DISCOURSE	30
РОЗДІЛ 2	
НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ	
<i>Дмитро Грегірчак</i> «АСОЦІАТИВНИЙ КУЩ» ЯК МЕТОДИЧНИЙ ПРИЙОМ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	34
<i>Тетяна Гичка, Надія Брижак</i> ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	37
<i>Анжеліна Пугач</i> МЕДІАОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ УСПІШНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ	40
<i>Мирослава Томинець, Маріанна Горват</i> ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	45
<i>Михайло Яцура</i> АКМЕОЛОГІЧНИЙ АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	50

РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ	
<i>Анастасія Буркало, Надія Брижак</i> НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	55
РОЗДІЛ 4 ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	
<i>Тамара Бондар, Віталій Симонян</i> ЕТНОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ВОКАЛУ: КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ	59
<i>Олена Мішкулинець, Анастасія Стець</i> ОРГАНІЗАЦІЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДУ СТОРІТЕЛЛІНГУ	62
<i>Анастасія Леврінь, Мирослава Томашевська</i> ПЕДАГОГІЧНА ФАСИЛІТАЦІЯ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	66
<i>Наталка Лібак</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ДО ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ НУШ	69
<i>Володимир Орбан</i> ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА КАДРІВ У СИСТЕМІ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ	73
<i>Альбіна Сабов, Антоніна Микуліна</i> ОСОБИСТІСНІ ТА ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	77
<i>Андрея Молнар-Чатлош</i> ФЕНОМЕН ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ	81
<i>Ангеліна Троян, Марія Кузьма-Качур,</i> ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ ЗАСОБАМИ STEM – ОСВІТИ	84
<i>Оксана Фенцик, Марія Кинів</i> РИТОРИЧНА КУЛЬТУРА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ: СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ	87

Наталка Лібак

спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки,
третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти,
Мукачівський державний університет

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ДО ФОРМУВАННЯ
ЧИТАЦЬКОЇ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ НУШ**

Вимоги сьогодення зобов'язують все більше уваги приділяти проблемі підготовки майбутніх вчителів української мови і літератури до формування читацької грамотності учнів Нової української школи. Напрацьоване спільними зусиллями освітян з різних країн розуміння ключових компетентностей свідчить, що формування цих компетентностей – це довготривалий процес, у якому період шкільного навчання – лише один, хай і надзвичайно важливий, етап.

Читацька компетентність, не входить до переліку ключових компетентностей, визначених Законом України «Про освіту», але вона є складником інших ключових компетентностей, а саме: «вільне володіння державною мовою», «спілкування рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами», «навчання впродовж життя» та інших, де взаємодія з текстовим матеріалом є критично важливою. Крім того, читацька компетентність може розглядатися як предметна компетентність.

Проблема підготовка майбутніх вчителів української мови і літератури до формування читацької грамотності учнів НУШ піднімалася у працях Ю. Бондаренко, Н. Волошиної, С. Жили, О. Куцевол, В. Неділька, Є. Пасічника, А. Ситченка, Б. Степанишина, Г. Токмань, В. Уліщенко, В. Цимбалюк та ін.

Визначимо поняття «читацька грамотність» та «читацька компетентність». Відтак, «читацька грамотність – це здатність учня / студента сприймати, аналізувати, використовувати й оцінювати письмовий текст задля досягнення певних цілей, розширювати свої знання й читацький потенціал, а також посилювати свою готовність брати участь у житті суспільства» [1, с. 34]. «Читацька компетентність передбачає здатність взаємодіяти з текстом на більш

глибинному, інтерпретаційному рівні. Читач компетентний, якщо він уміє: знаходити й зв'язувати інформацію з глибинних шарів тексту; критично оцінювати її; висувати власні гіпотези на основі прочитаного; застосовувати вичерпану з тексту інформацію в реальних життєвих ситуаціях [2].

Визначимо, як на практиці забезпечується підготовка майбутніх вчителів української мови і літератури до формування читацької грамотності учнів НУШ. Для цього проведемо аналіз освітньо-професійних програми підготовки майбутніх вчителів початкових класів та освітньо-професійних програм підготовки майбутніх вчителів української мови та літератури, які забезпечують формування читацької грамотності учнів НУШ. До прикладу, розглянемо освітньо-професійні програми Мукачівського державного університету, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Відтак, проаналізуємо програми підготовки *Мукачівського державного університету*. Освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю «013 Початкова освіта» передбачає вивчення предмету «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (читання)» [3]. ОПП другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «013 Початкова освіта» пропонує вивчення предметів для формування читацької грамотності учнів НУШ – «Технології навчання мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі» [4]. Окрім цього переліку здобувач обирає вибіркові предмети для забезпечення необхідних компетентностей.

Для порівняння проведемо аналіз освітньо-професійних програм *ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*. Згідно програми першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю «013 Початкова освіта» вивчають методика навчання мовно-літературної, освітньої галузі [5]. Програма другого (магістерського) рівня за спеціальністю «013 Початкова освіта» передбачає вивчення: технології навчання освітньої галузі «Мови і літератури», інновації у початковій освіті (Нова українська школа). Окрім цього переліку, здобувачу пропонується перелік вибірових предметів, актуальні проблеми навчання і

виховання в початковій школі, педагогічна майстерність вчителя початкової школи, тощо [6]. Аналіз програми першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю «014 Середня освіта (Українська мова і література)»: методика викладання української мови, методика викладання української та зарубіжної літератури, основи риторики та виразне читання [7]. Програма другого (магістерського) рівня за спеціальністю «014 Середня освіта (Українська мова і література)»: передбачає вивчення дисципліни: методику викладання літературознавчих дисциплін у закладах освіти, методологічні засади літературознавства [8].

Підсилимо дослідження проведеним аналізом освітньо-професійних програм *Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Дослідження освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю «013 Початкова освіта» засвідчили вивчення майбутніми вчителями курсу «Методика навчання Мовно-літературної освітньої галузі» [9]. Програма другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «013 Початкова освіта» анонсує вивчення освітнього компонента «Теоретичні та методичні основи викладання «Мовно-літературної освітньої галузі»». Окрім обов'язкових дисциплін здобувачам запропоновано вибірково, а саме «Актуальні проблеми початкової освіти», «Методика викладання психолого-педагогічних дисциплін», тощо [10]. Програма першого бакалаврського за спеціальністю «014 Середня освіта (Українська мова і література)» передбачає вивчення предмета «Сучасна українська літературна мова», «Шкільний курс літератури і методика її навчання» [11]. Програма другого магістерського рівня спеціальності «014 Середня освіта (Українська мова і література)» пропонує дисципліну «Сучасні проблеми літературознавства, літературознавчі методології» [12].

Аналіз вище зазначених освітньо-професійних програм засвідчує: недостатню кількість відведених дисциплін, які забезпечують читацьку компетентність учнів; недостатню кількість предметів з методики викладання; недостатню кількість предметів для вивчення особливостей Нової української школи.

Отже, підготовка майбутніх вчителів початкових класів до формування читацької грамотності учнів НУШ потребує від закладів вищої освіти вдосконалення освітніх компонентів. Збільшення кількості аудиторних годин на предмети, що забезпечують вивчення методики викладання читацьких навичок уможливить досягнення позитивних результатів.

Список використаних джерел

1. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / [кол. авт.: М. Мазорчук (осн. авт.), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін.]. Київ : УЦОЯО, 2019. 439 с.
2. Бондаренко Н. В. Читацька грамотність українського учнівства: акценти PISA-2018. *Український педагогічний журнал*. 2020. № 2. С. 96–103.
3. Освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта, Мукачівський державний університет. URL: <https://msu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/07/%D0%9E%D0%9F%D0%9F%D0%BE%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%8C-2021-%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83-doc%D1%85-1.pdf>
4. Освітньо-професійна програма другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта, Мукачівський державний університет. URL: <https://msu.edu.ua/wpcontent/uploads/2022/06/%D0%9E%D0%9F%D0%9F%D0%9F%D0%BE%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0-%D0%BC%D0%B0%D0%B3.pdf>
5. Освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта, ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/36192>
6. Освітньо-професійна програма другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта, ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/36192>
7. Освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «014 Середня освіта Українська мова і література». ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/46852>
8. Освітньо-професійна програма другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «014 Середня освіта Українська мова і література», ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/46877>
9. Освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького URL: <https://drive.google.com/file/d/1arvsMJlt8tsvls-p2rkuDyoY-qZb2TKn/view>
10. Освітньо-професійна програма другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/36192>
11. Освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності Середня освіта Українська мова та література, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького URL: https://drive.google.com/file/d/1qBitAioLz8pXzXpN2QsEIZKEzCDAUt_1/view
12. Освітньо-професійна програма другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності Середня освіта Українська мова та література, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького URL: <https://drive.google.com/file/d/1VU5q9cOEuUIKrIHHtwdO9d5tsV2aX9wk/view>

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>